

7. Prokhorov, A.M., Gilyarov, M.S., Zhukov, E.M., Inozemtsev, N.N., Knunyants, I.L., Fedoseev, P.N. and Khrapchenko, M.B. (1982), *Sovetskiy entsiklopedicheskiy slovar* [Soviet Encyclopedic Dictionary], Izdatelstvo «Sovetskaya entsiklopediya», Moscow, Russia, 1598 p.

8. Rayzberg, B.A., Lozovskiy, L.Sh. and Starodubtseva, E.B. (2006), *Sovremenniy ekonomicheskiy slovar* [Modern Dictionary of Economics], 5-e izd., pererab. i dop., INFRA-M, Moscow, Russia, 495 p., available at: [http://slovari.yandex.ru/~knigi/Ekonomicheskiy slovar/Kachestvo zhizni](http://slovari.yandex.ru/~knigi/Ekonomicheskiy_slovar/Kachestvo_zhizni) (access date August 5, 2015).

9. Urazov, A.U., Maslak P.V. and Saukh, I.V. (2005), *Osnovy ekonomichnoi teorii* [Basics of economic theory], tutorial, MAUP, Kyiv, Ukraine, 328 p.

10. Averintsev, S.S., Arab-Ogly, E.A., Ilichev, L.F. et al. (1989), *Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar* [Encyclopedic Dictionary of Philosophy], 2-e izd., Sovetskaya entsiklopediya, Moscow, Russia, 815 p.

11. Schumpeter, Joseph A. (2008), *Teoriya ekonomicheskogo razvitiya. Kapitalizm, sotsializm i demokratiya* [The theory of economic development. Capitalism, Socialism and Democracy], predisl. V. S. Avtonomova, Translated from German by V.S. Avtonomova, M.S. Lyubskogo, A.Yu. Chepureno, Translated from English by V.S. Avtonomova, Yu.V. Avtonomova, L.A. Gromovoy, K.B. Kozlovoy, E.I. Nikolaenko, I.M. Osadchey, I.S. Semenenko, E.G. Solovyova, Eksmo, Moscow, Russia, 864 p.

12. Economic Encyclopedia, available at: <http://enbv.narod.ru/text/Econom/encyclo/str/E-720.html> (access date August 5, 2015).

13. Economic Dictionary, available at: http://mirslovarei.com/content_eco/upravlenie-7284.html (access date August 5, 2015).

14. Philosophical Dictionary, available at: http://mirslovarei.com/content_fil/civilizacija-392.html (access date August 5, 2015).

УДК 338.43:005.35

**Лункіна Т.І.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту
Миколаївський національний аграрний університет**

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ НА ЗАСАДАХ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

**Lunkina T.I.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof., assistant professor
of finance and credit department
Mykolayiv National Agrarian University**

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF UKRAINE ON PRINCIPLES OF SOCIAL RESPONSIBILITY

Постановка проблеми. Інноваційна модель розвитку будь-якої країни побудована на новітніх досягненнях, відкриттях та наукових винаходах. Інтеграційні процеси у світову економічну систему України на основі інноваційного розвитку неможливі без запровадження та використання принципів соціальної відповідальності як у державі, так і на рівні окремих бізнесових структур. З метою досягнення збалансованості, як основи ефективного розвитку економіки, важливо, окрім сировинного та ресурсного забезпечення країни, здійснювати підготовку висококваліфікованих трудових ресурсів, досягати екологічного та заощадливого ставлення до навколишнього середовища, виховувати соціально-свідомих громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання соціальної відповідальності набуває все більшої популярності як у світі, так і в Україні. Серед відомих науковців, які досліджують соціальну відповідальність та її вплив на інноваційний розвиток держави варто відмітити О.Ю. Єрмакова, Е.Карнегі, Р. Колишка, Ф. Котлера, О. Лазоренка, В.П. Панченка, О. Шелдона та інших. Проте, із постійним розвитком економіки країни питання інноваційного розвитку на засадах соціальної відповідальності постійно потребують дослідження та удосконалення.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження інноваційного розвитку України на засадах соціальної відповідальності та обґрунтування основних напрямів розвитку даного контексту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародний індекс конкурентоспроможності визначає п'ять типів економіки: інноваційна економіка, від ефективності до інновацій, ефективна економіка, від індустрії до ефективності, індустріальна економіка. У розвинутих країнах світу, таких як Японія, США, Фінляндія (всього входить 38 країн), де зосереджено увагу на інноваційній економіці, уряд запроваджує політику соціальної відповідальності як невід'ємну складову інноваційного розвитку. Україна належить до типу ефективної економіки (всього входить 33 країни). На сьогоднішній день, для стабілізації економіки України та підвищення рівня конкурентоспроможності уряду необхідно зосередити увагу на стимулюванні підприємств, організацій для запровадження принципів соціальної

відповідальності як невід'ємної складової інноваційного типу розвитку. Тому на державному рівні необхідно активізувати роботу щодо національної політики з соціальної відповідальності, адже вигоди від запровадження соціальної відповідальності на глобальному рівні можуть бути такі: зближення з ЄС, отримання інвестицій та вихід на нові ринки тощо.

Вплив соціальної відповідальності на інноваційний розвиток та на конкурентоспроможність держави обумовлений такими складовими:

- економія (заощадливе ставлення), а отже здешевлення виробництва;
- підготовка висококваліфікованих працівників;
- виробництво «екологічних товарів»;
- збільшення кількості інновацій;
- підвищення репутації підприємства, в цілому в державі тощо.

Соціальний розвиток будь-якої країни визначається за допомогою набору певних показників, таких як, наприклад: індекс людського розвитку (у 2014 році Україна посіла 83 місце із 187 країн), ВВП на душу населення, очікувана тривалість життя тощо (табл.1).

Таблиця 1

Соціальний розвиток окремих країн світу (дані 2014 року)

Країна	ВВП на душу населення (дол. США)	Очікувана тривалість життя	Письменність серед дорослих, %	Показник людського розвитку
США	54597	78,11	93,47	0,914
Франція	40375	80,98	98,8	0,884
Німеччина	45888	79,26	98,58	0,911
Англія	44843	80,65	98,6	0,902
Китай	54722	81,86	92,4	0,891
Японія	37390	82,12	96,52	0,890
СНД	24805	70,3	94,32	0,778
Україна	8668	68,25	95,60	0,734

Джерело: [4; 6]

Як бачимо, у 2014 році із зазначених країн Україна займає найнижчу позицію щодо: ВВП на душу населення становить 8668 дол., що в 6 разів менше, ніж у США, в 2,9 разів менше, ніж у країнах СНД; тривалості життя – менше на 10 років, ніж у США та на 2 роки у країнах СНД відповідно; показника людського розвитку. Хоча, щодо писемності, то в Україні близько 96% населення є писемним, що є позитивним.

Валовий внутрішній продукт – це основний показник економічного стану країни, характеризує ринкову вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених у межах країни за допомогою факторів виробництва, незалежно від того, кому ці фактори належать – резидентам чи іноземцям (табл. 2).

Таблиця 2

Показники соціально-економічного розвитку України протягом 2003-2014 років

Рік	ВВП, млн грн	Зведений бюджет	
		доходи млрд грн	видатки млрд грн
2003	267344	53,27	55,91
2004	345113	65,22	72,22
2005	441452	106,12	117,39
2006	544153	127,52	140,20
2007	720731	157,29	174,63
2008	948056	215,40	232,37
2009	913345	245,31	274,16
2010	1082569	255,00	307,75
2011	1302079	303,88	342,69
2012	1411238	373,96	413,61
2013	1454931	351,16	419,84
2014	1459324	377,82	441,59
2014 р. у % до 2003 р.	545,9	709,3	789,8

Джерело: [5]

За даними таблиці 2 можна зробити висновок, що ВВП України упродовж 2003-2014 років зростає, що є позитивним. Так у 2014 році, порівняно з 2003 роком, ВВП України зріс майже в 5,5 раза або на 1191980 млн грн. Негативним є те, що видатки зведеного бюджету України упродовж 2003-2014 рр. перевищують доходи бюджету України. Так, за даними таблиці 2, у 2014 році, порівняно з 2003 роком, доходи бюджету зросли у 7 разів, а видатки – майже у 8 разів. Тобто, це означає, що наша держава потребує значно більше ніж виробляє.

Щодо Миколаївської області, то видатки бюджету м. Миколаєва становили у 2014 році 1754,7 млрд грн до коригування і 1818,1 млрд грн після коригування бюджету (табл. 3).

Таблиця 3

Видатки бюджету м. Миколаєва у 2014 році, тис. грн

Видатки бюджету за функціональною структурою	Видатки бюджету	Питома вага видатків, %
Державне управління	66405	3,78
Освіта	506257	28,85
Соціальний захист та соціальне забезпечення	552707	31,49
Житлово-комунальне господарство	105619	6,02
Культура і мистецтво	70660	4,03
Правоохоронна діяльність	724	0,04
Фізична культура і спорт	32058	1,83
Будівництво	37982	2,16
Охорона здоров'я	283185	16,14
Транспорт, дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікації та інформатика	55142	3,16
Інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю	43940	2,50
Додаткові витрати	63379	x
Всього видатків	1754679	100,0

Джерело: [1]

У структурі видатків найбільшу питому вагу посідає соціальний захист та соціальне забезпечення, на другому місці знаходиться освіта, а на останньому місці – правоохоронна діяльність.

Якщо порівнювати бюджет м. Миколаєва 2014 року з попереднім роком, то в даному році спостерігається видаткової частини на 197,1 млн грн більше, в структурі видатків питому вагу займають освіта, соціальний захист та соціальне забезпечення, охорона здоров'я тощо. Структура бюджету не зазнала змін: лише вага соціального захисту зросла на 2,7%, інші статті змінилися на величину в межах 1%.

Якщо оцінювати загальну структуру видатків, то, на жаль, видатків на економічний розвиток майже немає. Це можна пояснити складною економічною ситуацією в державі.

Обсяг валового регіонального продукту (ВРП) по Миколаївській області у 2013 році становив 31615,5 млн грн, у порівнянні з попереднім роком збільшився на 4,5 відсотка. У вартісному виразі обсяг валового регіонального продукту області має тенденцію до поступового збільшення.

Внесок області за обсягом ВРП у національну економіку становить 2,0 - 2,2 %, що у рейтингу серед регіонів країни відповідає 15 місцю.

Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу у 2013 році становив 27001 грн, у порівнянні з 2012 роком він збільшився на 8,7 відсотка [2].

Економічно-інноваційний розвиток включає стратегії та програми, здійснення яких дозволяє регіону пристосуватися до економічних змін шляхом застосування новітніх технологій, поліпшення свого конкурентного становища з огляду на вирішальні фактори виробництва: людські ресурси, інформацію та технології, капітал та інфраструктуру.

Зміна підходів до регіонального розвитку, що відбулась у Європі стосується і України, яка спрямована на посилення ролі регіонів, органів публічної влади в регіонах у власному стратегічному плануванні та власному розвитку.

Планування регіонального розвитку на середньострокову перспективу є результатом роботи різних суб'єктів регіонального розвитку в області: від обласної ради й обласної державної адміністрації до представників асоціацій підприємців, громадськості та науковців, має стати основою для регіональних та місцевих програм розвитку.

Таким головним документом Миколаївщини є Стратегія розвитку Миколаївської області на період до 2020 року.

Стратегія ставить перед собою надзвичайно важливе завдання – перетворити Миколаївщину на регіон сталого економічного зростання на основі інноваційної промисловості, розвинутого транспортно-логістичного комплексу, важливий продовольчий центр країни з екологічним,

високоєфективним сільським господарством, комфортний та безпечний край, де є всі умови для всебічного розвитку людини.

Саме людина стає центром та пріоритетом розвитку. Розвиток економічного потенціалу, сільських територій та людського капіталу є лише інструментами досягнення мети [7].

Миколаївська область стала третьою областю в Україні, в якій 24 вересня 2014 року відбулось офіційне підписання Угоди про партнерство між Миколаївською обласною державною адміністрацією, Миколаївською обласною радою та Програмою розвитку ООН про запуск III фази проекту «Місцевий розвиток орієнтований на громаду».

Протягом двох фаз Проекту «Місцевий розвиток орієнтований на громаду» (2008-2014 роки) в області було реалізовано 111 мікропроектів на загальну суму понад 19 млн грн. (внесок ЄС/ПРООН становив майже 50% - 9,2 млн грн, решта - кошти бюджету та внески громад та бізнесу). Проекти реалізовувалися за такими напрямками: відновлення дитячих садків та шкіл, медичних пунктів; облаштування пунктів доступу до якісної води; встановлення енергозберігаючого вуличного освітлення тощо.

3 травня 2014 року розпочалося співробітництво з Турецьким агентством зі співробітництва та координації (ТІКА) в Україні. В області реалізуються такі 2 проекти міжнародної технічної допомоги на суму понад 100 тис. долл. США.:

1. «Здійснення внеску в інфраструктуру освіти України», у рамках якого здійснюється реконструкція нежитлової будівлі під розміщення гуртожитку для Казанківської гуманітарної гімназії (сmt Казанка);

2. «Надання підтримки у сферах охорони здоров'я та соціальних послуг», у рамках якого здійснюється реконструкція мереж електропостачання приміщень пологового будинку №3 з установкою дизель-генератора (м. Миколаїв) та облаштування територіального центру соціального обслуговування для фізичної реабілітації дітей з особливими потребами» (м. Южноукраїнськ).

Висновки з проведеного дослідження. Отже, Україна має всі передумови стати інноваційно-розвинутою країною на основі соціальної відповідальності, з екологічним, високоєфективним сільським господарством, безпечним середовищем, де є всі умови для всебічного розвитку людини. Тому, на сьогоднішній нагальний питанням для держави є інноваційний розвиток на умовах соціальної відповідальності.

Література

1. Аналіз бюджету Миколаєва на 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nikvesti.com/articles/49427>
2. Головне управління статистики у Миколаївській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua>
3. Мораль і бізнес (Стенограма засідання Круглого столу) // Економіка і прогнозування. – 2009. – № 2. – С. 128–156.
4. ООН опублікувала індекс человеческого развития в странах мира 2014 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=3427>
5. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wdc.org.ua/uk/services/country-profiles-visualization>
7. Стратегія розвитку Миколаївської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economy-mk.gov.ua/social-economics-development/strategiya>
8. Царик І.М. Особливості ринкового і державного регулювання соціальної відповідальності бізнесу в умовах циклічності економіки / І.М. Царик // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1 (115). – С. 155–159.

References

1. "Analysis of Mykolayiv budget for 2014" (2014), available at: <http://nikvesti.com/articles/49427>
2. "The Main Statistics Department in Mykolayiv region", available at: <http://mk.ukrstat.gov.ua>.
3. Moral and business, (Transcript of the Round Table) (2009), *Economics and Forecasting*, no. 2, pp. 128–156.
4. "The United Nations has published the world human development index in 2014", available at <http://eurosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=3427>.
5. State Statistics Service of Ukraine, available at: <http://ukrstat.gov.ua>
6. World Data Center of Geoinformatics and Sustainable Development available at: <http://wdc.org.ua/uk/services/country-profiles-visualization>.
7. "Strategy of Mykolayiv region development up to 2020" available at: <http://economy-mk.gov.ua/social-economics-development/strategiya>.
8. Tsaryk, I.M. (2011), "Features of governmental regulation of the market and social responsibility in terms of cycling economy", *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 1 (115), pp. 155-159.